

Regeringens proposition

1982/83: 168

om telesatellitprojektet Tele-X, m. m.;

beslutad den 7 april 1983.

Regeringen föreslår riksdagen antaga de förslag som upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

INGVAR CARLSSON

THAGE G PETERSON

Propositionens huvudsakliga innehåll

Efter förhandlingar mellan Sverige och Norge, har förslag till avtal om samarbete på telesatellitområdet utarbetats. Som ett första steg i detta samarbete, skall det experimentella telesatellitprojektet Tele-X genomföras. I propositionen föreslås att riksdagen godkänner nämnda avtal i vad staten därigenom ikläder sig ekonomiska förpliktelser. Vidare föreslås att 574,2 milj. kr. anvisas för Tele-X-projektet under budgetåret 1983/84.

INDUSTRIDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1983-04-07

Närvarande: statsrådet I. Carlsson, ordförande, och statsråden Lundkvist, Feldt, Sigurdsen, Gustafsson, Leijon, Peterson, Boström, Bodström, Göransson, Gradin, R. Carlsson, Holmberg, Thunborg

Föredragande: statsrådet Peterson

Proposition om telesatellitprojektet Tele-X, m. m.

1 Inledning

Regeringen har i proposition 1982/83: 100 bilaga 14 punkt F 5 föreslagit riksdagen att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1983/84 beräkna till *Bidrag till Tele-X-projektet* ett förslagsanslag av 348 000 000 kr. Jag anhöller nu att få ta upp hithörande frågor.

De nu gällande riktlinjerna för svensk rymdverksamhet lades fast genom beslut av statsmakterna år 1979 (prop. 1978/79: 142, NU 36, rskr 292). Beslutet innebar bl. a. att de statliga insatserna för rymdverksamhet inom industridepartementets område successivt skulle byggas ut under en treårsperiod så att de i stort sett trefaldigades i jämförelse med den förutvarande nivån. Därefter skulle satsningarna vidmakthållas på denna nivå under ytterligare en treårsperiod. Budgetåret 1982/83 är det tredje året i den förstnämnda perioden.

Som ett led i nämnda satsningar har statens delegation för rymdverksamhet (DFR) uppdragit åt Svenska rymdaktiebolaget (Rymdbolaget) att studera ett projekt avseende en experimentell telesatellit, kallad Tele-X. Genom statsmakternas beslut år 1982 (prop. 1981/82: 175, NU 48, rskr 365) fastlades Tele-X projektets principiella inriktning samt riktlinjer för projekterings- och förhandlingsarbetet under år 1982. Regeringen har denna dag beslutat att underteckna ett avtal benämnt Överenskommelse mellan Sverige och Norge på telesatellitområdet, ett avtal benämnt Stadgar för Nordiska telesatellitkonsortiet, ett Projektavtal Tele-X och ett Garantivtal. Dessa avtal reglerar formerna för det framtida samarbetet mellan länderna på området och texterna till dem bör fogas till protokollet i detta ärende som bilagorna 1-4.

2 Föredragandens överväganden

2.1 Bakgrund

I proposition 1981/82: 175 om en nordisk experimentell telesatellit m. m. har redogjorts för värdet av en nordisk telesatellit, samt hur en sådan bör utformas tekniskt. I denna proposition konstateras att under 1950- och 1960-talen byggdes en rymdteknisk kompetens upp främst för militärt bruk. Under 1970-talet har de civila rymdtillämpningarna alltmera trätt i förgrunden. Enligt nuvarande bedömningar kommer härvid telekommunikationsområdet att förbli det dominerande området för rymdteknik under hela 1980-talet, varvid nya tillämpningsområden såsom direkt-TV, videotjänster, datatrafik och förbindelser med mobila stationer snabbt växer fram.

Genom rymdverksamheten utvecklas och sprids kunskap inom tekniska nyckelområden som telekommunikation, mikroelektronik, datateknik, materialteknik och tillförlitlighetsteknik. Särskilda krav ställs inom områdena systemteknik och projektadministration. Rymdverksamhet bör sålunda lämpa sig särskilt väl som drivkraft i utvecklingen av en tekniskt avancerad industri. En sådan utveckling är ett viktigt industripolitiskt mål och ett av skälen till svenska statliga satsningar på rymdtekniken.

Rymdtekniken har också en växande allmänpolitisk betydelse inom områden som berör vitala nationella intressen. Det gäller t. ex. internationella och nationella telekommunikationer inkl. rundradio och datatrafik, kartläggning av naturresurser, meteorologi och miljöövervakning. Inflytande och valmöjligheter måste säkerställas vad beträffar rymdtekniska tillämpningar för nationella syften. Rymdteknisk kompetens bör även av detta skäl upprätthållas inom landet.

Ett viktigt mål för svensk rymdverksamhet är att den skall främja industrins konkurrenskraft på expansiva marknader. Det gäller såväl kommersiella marknader för rymdtekniska produkter som marknader där rymdtekniken utgör en nyckelfaktor för utveckling, tillverkning och marknadsföring av produkter utanför rymdsektorn.

Telekommunikationssatelliter spelar en allt större roll inte bara för interkontinentala teleförbindelser utan också för förbindelser mellan grupper av närliggande stater eller i vissa fall t. o. m. inom en stat. Ledande industrinationer bygger nu satellitbaserade nät för rundradio och datatrafik. I länder med stora interna telebehov och i utvecklingsländer byggs också klassiska teletjänster som telefoni och telex upp med hjälp av bl. a. satelliter. Flera sådana system planeras och några finns i drift, t. ex. i Amerikas förenta stater, Canada, Sovjetunionen, Japan och Indonesien. Orsaken till denna utveckling är att satelliternas kapacitet har ökat vilket har medfört successivt minskande kostnader per förbindelse i telesatellitssystemen. Systemen blir därmed konkurrenskraftiga på allt kortare sträckor.

Utvecklingen mot högre sändningseffekt i satelliterna och därmed små och billiga markstationer har gjort det möjligt att också använda satelliter för sändning av TV- och ljudradicoprogram direkt till enskilda hushåll. Här ligger ett viktigt område för den kommersiella rymdverksamheten. Såväl experiment med som projektering och utveckling av direktsändande TV-satelliter pågår på många håll i världen. Flera länder i Europa har planer på nationella eller regionala TV-satellitssystem. Diskussion eller utveckling försiggår, förutom i Norden, i bl.a. Österrike, Schweiz, Italien och Luxemburg. Förbundsrepubliken Tyskland och Frankrike utvecklar gemensamt operativa system för direkt-TV avsedda att tas i drift år 1985. Storbritannien planerar ett system med driftstart år 1986.

Under det närmaste årtiondet kan en expanderande TV-distribution i Europa väntas ske via satellit. Övergång till satellitdistribution gör det möjligt att införa ny sändningsteknik, varigenom bildkvaliteten kan förbättras och fler högkvalitativa ljudkanaler kan få plats.

För att nya teletjänster skall kunna slå igenom fordras dels tillgång till en billig förbindelselänk med stor kapacitet, dels en snabb nätutbyggnad. Telesatelliter uppfyller dessa förutsättningar. De ger från första driftsögonblicket full täckning av serviceområdet. Placering av markstationer hos eller nära kunden kan begränsa kostnaden för det marknät som erfordras. Kommunikationsnätet kan lätt förändras och anpassas till aktuella behov. Förbindelser kan snabbt upprättas över stora avstånd. Nya tjänster kan introduceras snabbare än i system baserade på marknät. Förbindelsekostnaden väntas minska ytterligare beroende på bl.a. satellittillverkning i större serier, ökande överföringskapacitet och minskande kostnader för uppsändning av satelliter genom bl.a. priskonkurrens mellan USA:s rymdfärja och Europas bärraket Ariane.

Utvecklingen av regionala satellitbaserade kommunikationssystem kan alltså förmodas erbjuda stora potentiella marknader för tele- och rymdindustri. Regionala telesatelliter kan bli lönsamma redan under 1980-talet. Sändningar från europeiska TV-satelliter kommer troligen att kunna tas emot i Sverige redan år 1985.

En svensk nationell eller nordisk regional telesatellit skulle ge såväl industri som användare erfarenheter av utveckling och användning av satellitbaserade telesystem. Den skulle höja kompetensen hos televerken samt tele- och rymdindustrin, lägga grunden för internationellt samarbete med svenskt deltagande och därmed stärka möjligheterna för svensk industri att vara med och leverera sådana system på de kommande nordiska och internationella marknaderna. Det är viktigt att Norden följer med i den internationella utvecklingen på detta område.

2.2 Tele-X-projektet

Regeringen beslöt, mot bakgrund av vad jag nyss anförde, den 20 november 1980 att godkänna ett beslut av DFR att genomföra definitionsfasen av

ett experimentellt telesatellitprojekt kallat Tele-X. DFR avlämnade den 26 augusti 1982 rapport angående resultaten av denna definitionsfas, vilken genomförts av Rymdbolaget i samarbete med televerket och industrin. Regeringen beslöt den 16 september 1982 att medge att DFR beställde arbeten inom en ram av 77 milj. kr. för Tele-X-projektet.

Tele-X, som avses skjutas upp år 1986, planeras innehålla utrustning för experiment med överföring av data och video och sändning av direkt-TV. Satelliten avses bli utrustad med två kanaler för data- och video-experimenten och två kanaler för direkt-TV-experimentet.

Dataexperimentet innefattar i sig flera möjliga tjänster baserade på olika överföringshastigheter.

Tjänster för kontorsautomation kan överföra text och bild såväl mellan olika företag, myndigheter och organisationer som mellan olika geografiskt spridda delar av samma företag, myndighet eller organisation. Ordbehandlingsmaskiner på skilda orter kan knytas ihop för snabb överföring av stora informationsmängder. Exempelvis kan en överföring av en A-4-sida göras på ungefär en sekund.

Datatrafik med olika hastigheter kan också provas. Det kan t. ex. röra sig om överföring av en databas mellan datorer eller sammanknytning av avlagset belägna terminaler med en centraldator.

Videoexperimentet syftar till att prova vissa tjänster för rörliga bilder med tillhörande ljud. Exempel är TV-möten, bildtelefoni, fjärrundervisning, telemedicin, konferensöverföringar, och videodistribution.

Direkt-TV-experimentet avser att undersöka de tekniska förutsättningarna för TV- och ljudradiodistribution via satellit. För närvarande pågår diskussioner om nordiskt radio- och TV-samarbete via satellit. Nordiska ministerrådet – i sammansättningen kultur-, kommunikations- och industriministrarna – beslöt den 27 mars 1982 med deltagande av Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar att som ett led i utvecklingen av ett nordiskt radio och TV-samarbete baserat på överföring via ett satellit-system, genomföra en studie av ett sådant system.

Satellitssystemets markutrustning omfattar flera typer av stationer. En kontrollstation behövs för att hålla satelliten på plats i banan och dess antenner rätt inriktade. En speciell markstation behövs för att kontrollera tilldelning av satellitkapacitet för data- och videoexperimenten. För direkt-TV-experimentet behövs en eller flera upplänkstationer för sändning till satelliten. Slutligen fordras ett antal små markstationer hos deltagarna i experimenten.

Tele-X kommer eventuellt att användas preoperativt, vilket betyder att satelliten skall tillhandahålla liknande tjänster som i ett senare operativt system, dock utan garanti för tillgängligheten. Tele-X skall därför kunna användas som en del i ett senare operativt system.

Operativa efterföljare till Tele-X kan bli datakommunikationssatelliter, satelliter för direkt-TV eller satelliter med blandade uppdrag i likhet med

Tele-X. Utformningen av satelliten avses bli så flexibel att den ger möjlighet att undersöka mångskiftande användarebehov och den förväntas ge en god grund för operativa efterföljare och därmed för en stadigvarande hemmamarknad för rymdteknik.

2.3 Förhandlingar med Norge och Finland

Förhandlingar har förts med Norge och Finland om ett deltagande av dessa länder i Tele-X-projektet. Förhandlingarna har lett fram till ett förslag till avtal benämnt "Överenskommelse mellan Sverige och Norge om samarbete på telesatellitområdet". Till avtalet är fogat stadgar för det nordiska telesatellitkonsortium som skall bildas, ett Projektavtal Tele-X, samt ett s. k. Garantiavtal. Regeringen har denna dag, med förbehåll för riksdagens godkännande, beslutat att underteckna avtalen. Vidare föreligger ett antal underavtal som reglerar genomförandet av Tele-X-projektet och organisationen för genomförandet.

Förhandlingar med Finland om utformningen av det finska deltagandet i samarbetet pågår.

2.4 Avtalens uppbyggnad och innehåll

Överenskommelsen innebär att ett organiserat samarbete på telesatellitområdet inleds med Norge. Syftet med samarbetet är att, genom en gemensam teknisk utveckling och ett industriellt samarbete, skapa konkurrenskraftig verksamhet med rimlig fördelning mellan de deltagande länderna.

Till överenskommelsen är bl. a. fogat bilagor innehållande projektavtal för Tele-X, Garantiavtal, aktieägaravtal och bolagsordningar för Inköpsbolaget och Driftbolaget samt samarbetsavtal mellan Driftbolaget och Rymdbolaget beträffande framtida telesatellitprojekt.

Inom samarbetets ram bildas ett konsortium med församling, styrelse, ett inköpsbolag och ett driftbolag.

Församlingen skall vara ett rådgivande organ med uppgift att avge yttranden om styrelsens planer beträffande genomförandet av gemensamma projekt och därmed förknippade kommunikationspolitiska, mediapolitiska och andra faktorer.

Styrelsen har ansvaret för att samarbetets syften uppnås samt att parternas insyn i samarbetet säkras. Styrelsen skall i enlighet härmed utarbeta förslag till nya projekt avsedda att föreläggas ländernas regeringar för beslut, samt fatta erforderliga beslut om principer för projektens genomförande och om väsentliga tekniska och ekonomiska förändringar i pågående projekt inklusive ändringar i projektavtalen. Styrelsen utfärdar överordnade direktiv för konsortiets och aktiebolagens verksamhet samt granskar i efterhand de beslut som fattats i aktiebolagen. Styrelsen skall även lämna information till församlingen och inhämta församlingens yttrande över samarbetets genomförande.

Verkställande organ i samarbetet är Inköpsbolaget och Driftbolaget. Inköpsbolaget och Driftbolaget registreras som svenska aktiebolag vars verksamhet regleras genom bolagsordningar och särskilda aktieägaravtal.

Inköpsbolaget skall upphandla och sätta i drift Tele-X-satelliten med tillhörande jordsegment. För denna uppgift skall Inköpsbolaget utnyttja Rymdbolagets resurser. Efter experimentfasens slut skall Inköpsbolaget överlåta satelliten och jordsegment till Driftbolaget till marknadsvärde.

För bildandet av Inköpsbolaget krävs enligt regeringsavtalet att 42 500 kr anslås för att teckna aktier i detta bolag. Till detta tillkommer vissa kostnader för bolagsbildning och driften av bolaget. Enligt stadgarna för Nordiska telesatellitkonsortiet skall det land som påför Inköpsbolaget eller Driftbolaget skatt eller tullavgift på grund av den verksamhet som bolaget bedriver inom ramen för konsortiet betala bolaget motsvarande belopp. Kostnaderna för dessa ändamål bör belasta anslaget *Bidrag till Tele-X-projektet*.

Driftbolaget skall ägas av teleförvaltningarna och vara verkställande organ i det framtida samarbetet om operativa telesatellitprojekt. Driftbolaget skall ha till ändamål att på kommersiella villkor tillhandahålla telesatelliter för teleförvaltningarnas räkning samt att tillhandahålla för dessa nödvändig satellitkontroll och de jordstationer som är gemensamma för teleförvaltningarna för sändning och mottagning via sådana telesatelliter.

Driftbolaget skall specificera framtida satellitsystem och svara för upphandling samt äga de operativa telesatelliter och de jordstationer för teletrafik som ägs gemensamt av teleförvaltningarna. Därvid skall Driftbolaget samarbeta med Rymdbolaget.

Innebörden av garantiavtalet är att inköpsbolagets ägare garanterar att inköpsbolaget fullgör sina ekonomiska förpliktelser mot Rymdbolaget som verkställer upphandlingen av Tele-X-projektet på uppdrag av Inköpsbolaget.

Jag anser att den utarbetade överenskommelsen innebär ett värdefullt första steg mot ett nordiskt samarbete på telesatellitområdet. Jag förordar därför att regeringen inhämtar riksdagens godkännande av de ekonomiska förpliktelser som staten ikläder sig genom de nu beskrivna avtalen.

2.5 Kostnader för Tele-X-projektet

Kostnaden för att genomföra Tele-X-projektet beräknas till 1 250 milj. kr. i prisnivån januari 1982.

Norges finansieringsandel uppgår enligt överenskommelsen till 15%. Med Finland föreligger ännu ingen överenskommelse.

På Sverige ankommer följaktligen att finansiera högst 85% av projektet, vilket motsvarar 1 062,5 milj. kr. När en överenskommelse med Finland kommer detta belopp att minska.

Betalningsplanen förutsätter svenska bidrag enligt följande (milj. kr. i prisnivån januari 1982)

	1982/83	1983/84	1984/85	1985/86	1986/87	Summa
<i>Totala betalningar (MSEK)</i>	77	591	364	170	48	1 250
<i>Finansiering (MSEK)</i>						
Sverige	77	490,8	309,4	144,5	40,8	1 062,5
Norge		100,2	54,6	25,5	7,2	187,5

Med hänvisning till det stora industripolitiska och kommunikationspolitiska intresset av Tele-X-projektet förordar jag att det genomförs. Detta innebär att staten ikläder sig ekonomiska förpliktelser på totalt 1 062,5 milj. kr. i prisnivån januari 1982, varav 77 milj. kr. redan anvisats under budgetåret 1982/83. Det återstående finansieringsbehovet uppgår således till 985,5 milj. kr. i prisnivån januari 1982. Härefter är inbegripet kostnader för bolagsbildning m. m. enligt vad jag tidigare har anfört (2.4). För budgetåret 1983/84 beräknar jag medelsbehovet i löpande priser till 574,2 milj. kr.

Det kan bli aktuellt att finansiera viss del av projektkostnaden med lån som senare kan förräntas och amorteras genom försäljning av satelliten. Om viss del av projektkostnaden lånefinansieras innebär detta att belastningen på statsbudgeten kommer att minska i motsvarande grad. För att möjliggöra lånefinansiering kan statlig lånegaranti komma att behöva ställas för viss del av upplåningen. Därför förordar jag att riksdagens godkännande inhämtas att inom en total ram för statliga förpliktelser om 985,5 milj. kr. ikläda staten borgensansvar för lån till inköpsbolaget och i övrigt garantera projektets genomförande.

Tele-X-projektet är en industripolitisk och kommunikationspolitisk satsning som tar i anspråk betydande resurser. Det är angeläget att det fortsatta projektarbetet inom den ekonomiska totalramen bedrivs under strikt kostnadskontroll. Åtgärder för att minska kostnaderna och senarelägga utbetalningarna under projektperioden bör prövas. Utformningen av avtalen för de i projektet ingående komponenterna, vad gäller val av indexklausuler m. m., har stor betydelse för de totala kostnaderna för projektet. Jag avser därför att genom särskilt anlitad expertis få en fortlöpande och noggrann bevakning av dessa frågor.

3. Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att:

1. godkänna de ekonomiska förpliktelser som staten ikläder sig genom det i Tele-X-projektavtalet åsyftade Tele-X-projektet,

2. bemyndiga regeringen ikläda staten borgens- och garantiåtaganden samt ekonomiska förpliktelser i övrigt inom en ram av 985,5 milj. kr. beräknat med utgångspunkt i den prisnivå som gällde januari 1982 för att genomföra Tele-X-projektet,
3. att till *Bidrag till Tele-X-projektet* för budgetåret 1983/84 under tolfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 574 200 000 kr.

Ärendet bör behandlas under innevarande riksmöte.

4. Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga de förslag som föredraganden har lagt fram.

*Bilagå 1 till propositionen***Överenskommelse mellan Sverige och Norge om samarbete på telesatellitområdet**

Sveriges regering och Norges regering

som konstaterar att telesatellittekniken har fått en snabbt växande betydelse inom det moderna samhället, samtidigt som denna verksamhet är gynnsam för en utveckling av högteknologisk industri,

som anser att en satsning på telesatellitområdet med användning av avancerad digitalteknik leder till en betydelsefull kompetensuppbyggnad för berörda industrier och teleadministratiorer samt ger de deltagande industriföretagen möjligheter att bygga upp internationell konkurrensförmåga,

som vidare anser att det existerar ett gemensamt intresse i båda länderna för att vidareutveckla användningen av telesatelliter,

som har beaktat att det Nordiska Ministerrådet den 27 mars 1982 beslutat inleda en studiefas som ett led i utvecklingen av ett radio- och TV- samt telesamarbete baserat på överföring via ett satellitsystem,

som konstaterar att den svenska regeringen har inbjudit till deltagande i det av Sverige initierade telesatellitprojektet Tele-X.

som vidare konstaterar att finska regeringen överväger ett partiellt deltagande i samarbetet,

har ingått följande överenskommelse:

Artikel I

Parterna skall inleda ett organiserat samarbete inom telesatellitområdet med sikte på att gemensamt bygga upp kompetens, kunnande och industriell konkurrensförmåga inom området och dra fördelar av de praktiska tillämpningar som satellittekniken möjliggör.

Samarbetet skall bedrivas inom ramen för ett konsortium i överensstämmelse med de stadgar som bifogas denna överenskommelse.

I samarbetet skall Tele-X ingå som ett första projekt.

Artikel II

Genom en gemensam teknisk utveckling och ett industriellt samarbete avser parterna att skapa en konkurrenskraftig industriell verksamhet med en rimlig fördelning mellan de båda länderna.

Artikel III

Genomförandet av denna överenskommelse och de samarbetsprojekt, som kommer till stånd inom dess ram, skall ske med beaktande av parternas internationella förpliktelser, varjämte det står parterna fritt att utnyttja andra satellitsystem.

Artikel IV

Därest tvist uppstår mellan parterna rörande tolkningen eller tillämpningen av denna överenskommelse och tvisten icke kan lösas genom

förhandlingar, hänskjutes densamma till avgörande av en skiljedomstol eller annan institution eller person som parterna kan enas om.

Parterna förbinder sig att ställa sig till efterrättelse varje beslut, som träffats på i föregående stycke nämnt sätt.

Artikel V

1. Denna överenskommelse skall träda i kraft trettio dagar efter den dag då båda parterna underrättar varandra om att de förfaranden som erfordras härför har slutförts. Det svenska utrikesdepartementet skall underrätta det norska utrikesdepartementet om tidpunkten för överenskommelsens ikraftträdande.

2. Utan hinder av att överenskommelsen inte trätt i kraft enligt punkt 1 skall konsortiet enligt bilagda stadgar bildas för slutande av avtal enligt paragraferna 6.5 och 9 av nämnda stadgar.

3. Denna överenskommelse kan inte sägas upp före utgången av år 1988. Utträde ur konsortiet må dock äga rum dessförinnan i enlighet med bestämmelserna i paragraf 11 av stadgarna för konsortiet. Önskar någon av parterna efter utgången av år 1988 säga upp överenskommelsen skall det ske genom underrättelse till den andra parten. I anledning av sådan uppsägning skall överenskommelsen upphöra att gälla i förhållandet mellan parterna 12 månader efter den tidpunkt då den andra parten underrättats om uppsägningen. Genom uppsägningen berörs inte redan ingångna förpliktelser som åvilar eller redan uppkomna rättigheter som tillkommer parterna på grundval av denna överenskommelse.

4. Denna överenskommelse kan tillträdas av annat nordiskt land på de villkor varom parterna kan enas.

Överenskommelsen skall vara deponerad i det svenska utrikesdepartementet och bestyrkta avskrifter skall av det svenska utrikesdepartementet tillställas det norska utrikesdepartementet.

Till bekräftelse härav har undertecknade, därtill vederbörligen bemyndigade, undertecknat denna överenskommelse och försett den med sina sigill.

Utfärdad i Stockholm april 1983, i två exemplar på svenska och norska språken. Båda texterna har lika vitsord.

För Sveriges regering

För Norges regering

*Bilaga 2 till propositionen***Stadgar för Nordiska telesatellitkonsortiet**

Sveriges regering och Norges regering har genom överenskommelse denna dag beslutat om samarbete på telesatellitområdet inom ramen för ett konsortium. För konsortiet gäller följande föreskrifter:

Paragraf 1, Konsortiets namn och verksamhet

Konsortiet skall under beteckningen Nordiska telesatellitkonsortiet bedriva ett organiserat samarbete inom telesatellitområdet.

För Tele-X-projektet, vilket enligt överenskommelse skall ingå som ett första projekt, skall gälla de villkor som framgår av bilagda projektavtal (*Bilaga 1*).

För varje ytterligare projekt skall parterna, på motsvarande sätt, i särskilt projektavtal, vilket på motsvarande sätt bilägges dessa stadgar, ange de villkor som skall gälla.

Paragraf 2, Finansiering

Parterna skall tillskjuta medel för Tele-X-projektet enligt vad som stadgas i projektavtalet för Tele-X. Finansiering av ytterligare projekt skall ske i enlighet med resp. projektavtal för sådana projekt.

Paragraf 3, Konsortiets organisation

1. För genomförandet av samarbetet skall konsortiet bilda följande organ:

- a) Församlingen
- b) Styrelsen
- c) Ett aktiebolag, fortsättningsvis benämnt Inköpsbolaget
- d) Ett aktiebolag, fortsättningsvis benämnt Driftbolaget.

Paragraf 4, Församlingen

1. Församlingen skall vara ett rådgivande organ med uppgift att avge utlåtanden om styrelsens planer beträffande genomförandet av gemensamma projekt och därmed förknippade kommunikationspolitiska, industripolitiska, mediapolitiska och andra faktorer.

2. Församlingen skall bestå av sex ledamöter från varje land, utsedda av resp. lands regering efter konsultationer länderna emellan.

3. Församlingen skall sammanträda två gånger om året. Extra möten skall hållas när styrelsen finner skäl därtill samt i övrigt enligt församlingens närmare bestämmande. Mötesplatsen skall – om inte församlingen på grund av särskilda omständigheter beslutar annat – alternera mellan länderna. Rådgivare till ledamöterna har rätt att närvara vid församlingens möten.

4. Kallelse till möte skall utfärdas senast två veckor före mötet. Ärenden som skall tas upp till behandling på möte skall intagas i kallelsen till mötet. I ärende som ej intagits i kallelsen får mötet ej besluta utan samtycke av samtliga ledamöter.

5. Församlingen fastställer i övrigt själv sina mötes- och arbetsformer.

Paragraf 5, Styrelsen

1. Styrelsen har ansvaret för att de åtgärder vidtages som erfordras för att samarbetets syften skall kunna uppnås samt för att parternas insyn i

samarbetet säkras. Styrelsen skall i enlighet härmed utarbeta förslag till nya projekt avsedda att föreläggas ländernas regeringar för beslut, samt fatta erforderliga beslut om principer för projektens genomförande och om väsentliga tekniska och ekonomiska förändringar i pågående projekt inkl. ändringar i projektavtalen. Styrelsen utfärdar överordnade direktiv för konsortiets och aktiebolagens verksamhet, beslutar om ändringar i de i paragraferna 6.2 och 7.2 angivna aktieägaravtalen samt granskar i efterhand de beslut som fattats i aktiebolagen. Styrelsen äger vidare besluta i fråga som uppkommit mellan Inköpsbolaget och Driftbolaget och vilken endera aktiebolaget hänskjutit till den.

2. Styrelsen skall lämna information till församlingen och inhämta församlingens yttrande över samarbetets genomförande.

3. Styrelsen skall bestå av sex (6) ledamöter och sex (6) personliga suppleanter för dessa. Två (2) ledamöter och deras personliga suppleanter skall utses av norska regeringen. Övriga ledamöter och deras personliga suppleanter skall utses av de svenska och finska regeringarna med fördelning dem emellan enligt mellan dessa länder träffad överenskommelse. Intill sådan överenskommelse träffats utses dessa ledamöter och suppleanter av den svenska regeringen. Utseendet av ledamöter och suppleanter skall ske efter av konsultationer länderna emellan. Suppleant har rätt att närvara och yttra sig vid sammanträden även när han inte inträder i ordinarie ledamots ställe.

4. Styrelsens möten skall ledas av en ordförande utsedd av styrelsen bland dess ledamöter. Ordföranden skall själv tillse att styrelsen har en sekreterare. Ordförandeposten skall årligen rotera mellan länderna i alfabetisk ordning.

För beslutförhet fordras dels att minst en ledamot från varje land är närvarande, dels att antalet närvarande ledamöter inkl. suppleanter som inträtt i ordinarie ledamots ställe uppgår till lägst fyra (4). För styrelsebeslut fordras att de i beslutet deltagande ledamöterna är ense om beslutet.

5. Ordföranden i styrelsen skall tillse att möten hålls när så erfordras. Om styrelseledamot fordrar att styrelsen sammankallas skall en sådan begäran efterkommas.

Paragraf 6, Inköpsbolaget

1. Inköpsbolaget skall registreras som ett svenskt aktiebolag.

2. Aktierna i Inköpsbolaget skall ägas av länderna på sätt som anges i särskilt aktieägaravtal (*Bilaga 2*). Beslutar konsortiestyrelsen om ändringar i aktieägaravtalet skall beslutet härom genast tillställas regeringarna i Sverige och Norge. Har part inte inom en månad från mottagandet av beslutet till konsortiestyrelsen framställt erinran däremot skall detsamma träda i kraft vid utgången av fristen.

3. Inköpsbolagets styrelse skall vara identisk med konsortiestyrelsen. Inköpsbolaget skall ej ha verkställande direktör eller annan anställd personal.

4. Inköpsbolaget skall, inom fastställda tids- och kostnadsramar, upphandla Tele-X-satelliten och sätta den i drift i bana, upphandla jordsegment samt i övrigt i samverkan med Driftbolaget ha det samlade ansvaret för genomförande av Tele-X-programmet enligt projektavtalet för Tele-X. Om Tele-X efter experimentfasen övergår i preoperativt eller operativt bruk skall Inköpsbolaget, efter förhandling med Driftbolaget om villkoren, överlåta Tele-X-satelliten med tillhörande jordsegment till Driftbolaget till gällande marknadsvärde, framräknat med hänsyn till dess trafikala värde för Driftbolaget.

5. Inköpsbolaget skall, till infriande av ovannämnda åtagande, senast 3 månader efter det att överenskommelsen mellan regeringarna undertecknats, träffa avtal med Svenska rymdaktiebolaget (Rymdbolaget) om utveckling och upphandling av Tele-X-satelliten jämte tillhörande jordsegment, om idriftsättande av Tele-X-satelliten i bana, om projektledning och kontroll av satelliten i bana (TT&C) samt om övertagande av Rymdbolagets rättigheter och skyldigheter i förhållande till svenska televerket enligt ett dem emellan den 13 november 1980 undertecknat avtal. Avtalet mellan Inköpsbolaget och Rymdbolaget skall ha den lydelse som framgår av *Bilaga 2:2*. Underrättelse om avtalets undertecknade skall snarast tillställas resp. regeringar.

Inköpsbolaget och Rymdbolaget äger överenskomma om ändringar i det mellan dem träffade avtalet enligt vad som närmare regleras i avtalet.

6. Inköpsbolaget skall träda i likvidation när Driftbolaget övertagit äganderätten till Tele-X-satelliten med tillhörande jordsegment dock senast vid utgången av 1988.

7. Övriga frågor rörande Inköpsbolaget regleras i ovannämnda aktieägaravtal.

Paragraf 7, Driftbolaget

1. Driftbolaget skall registreras som svenskt aktiebolag.

2. Aktierna i Driftbolaget skall ägas av ländernas teleförvaltningar på sätt som anges i särskilt aktieägaravtal (*Bilaga 3*), vari även bolagets verksamhet regleras. Teleförvaltningarna äger rätt att med konsortiestyrelsens godkännande företa ändringar i aktieägaravtalet.

3. Driftbolaget skall vara verkställande organ i det framtida samarbetet om operativa telesatellitprojekt. Driftbolaget skall ha till ändamål att på kommersiella villkor åt teleförvaltningarna tillhandahålla telesatelliter och för dessa nödvändig satellitkontroll samt av teleförvaltningarna gemensamt äga jordstationer för sändning och mottagning via sådana telesatelliter.

I anledning härav skall Driftbolaget specificera satellitsystem och svara för upphandling samt inneha äganderätten till operativa telesatelliter och de jordstationer för teletrafik som är gemensamt förvärvade av teleförvaltningarna.

4. Driftbolaget skall överta svenska televerkets rättigheter och skyldigheter i förhållande till Rymdbolaget enligt avtalet dem emellan av den 13 november 1980. Driftbolaget skall därmed svara för drift av jordsegmentet, inkl. trafikövervakning under Tele-X-programmets experimentfas. Vid experimentfasens slut skall Driftbolaget överta Tele-X-satelliten med tillhörande jordsegment från Inköpsbolaget i enlighet med vad som anges i paragraf 6 punkt 4 ovan.

Paragraf 8, Skatter och tullar

I den mån något av de båda länderna påför Inköpsbolaget eller Driftbolaget skatt eller tullavgift på grund av den verksamhet de bedriver inom ramen för konsortiet skall detta land betala motsvarande belopp till berört bolag.

Paragraf 9, Framtida utveckling och upphandling

För medverkan vid utveckling och upphandling av satellitsystem skall Driftbolaget, senast 3 månader efter det att överenskommelsen mellan regeringarna undertecknats, träffa avtal med Rymdbolaget om framtida

samarbete i den lydelse som framgår av *Bilaga 3:2*. Underrättelse om avtalets undertecknande skall snarast tillställas resp. regeringar.

Paragraf 10, Förhållande till andra satellitsystem

1. Konsortiet skall ta vederbörlig hänsyn till relevanta bestämmelser och regler fastställda av den Internationella Teleunionens organ liksom till föreskrifter från parternas teleadministratiorer.

2. Parterna skall, när så är möjligt, eftersträva att lämna information till relevant organ inom konsortiet om andra satellitprojekt som kan ha teknisk eller ekonomisk betydelse för parternas framtida samarbete inom konsortiet.

3. För projekt som genomförs inom konsortiet skall den svenska regeringen uppdraga åt det svenska televerket att ombesörja notifiering och samordning med andra telesatellitsystem i enlighet med Internationella Teleunionens radioreglemente.

Paragraf 11, Parts utträde ur konsortiet

1. För parts utträde ur konsortiet före avtalstidens utgång gäller följande:

a) Part vilken motsatt sig majoritetsbeslut fattat av Inköpsbolaget eller Driftbolaget i enlighet med paragraf 6 i aktieägaravtalen för resp. bolag, äger genom underrättelse till den andra parten, vilken sker senast en månad efter beslutet, utträda ur konsortiet. Utträde skall ske tre månader efter det att den andra parten mottagit underrättelsen.

b) Om part bryter mot bestämmelse i överenskommelsen, konsortiets stadgar eller därtill hörande avtal och avtalsbrottet är av väsentlig betydelse äger den andra parten kräva den förstnämnda partens utträde ur konsortiet. Utträde skall ske snarast möjligt och senast en månad efter det att den andra parten mottagit skriftligt krav om utträde.

2. Vid parts utträde ur konsortiet enligt punkt 1 ovan skall den andra parten vara berättigad att ensam fortsätta den av konsortiet bedrivna verksamheten och därvid använda oförändrat namn. De avtal som dessförinnan träffats enligt bestämmelserna i dessa stadgar eller eljest till fullföljande av samarbetet skall, i avsaknad av annan överenskommelse, även framgent gälla för nämnda verksamhet.

3. Utträdande part äger från utträdesdagen ej längre deltaga i konsortiets organ. Utträdande part skall i enlighet härmed ej längre vara representerad i styrelsen, församlingen, Inköpsbolaget eller Driftbolaget. Utträdande part är skyldig att överlåta sina aktier i Inköpsbolaget och medverka till överlåtelse av partens teleförvaltnings aktier i Driftbolaget till den andra parten resp. dess teleförvaltning i proportion till deras tidigare aktieinnehav i bolagen.

4. Rätten till ersättning vid inlösen av aktier samt kvarstående skyldigheter vid utträde regleras närmare i aktieägaravtalen för resp. Inköpsbolaget och Driftbolaget.

Paragraf 12, Partiellt inträde i samarbetet

1. Skulle Finland, utan att tillträda överenskommelsen och därigenom även inträda såsom medlem i konsortiet, framdeles önska deltaga i Tele-X-projektet, skall den svenska regeringen föra förhandlingarna med den finska regeringen om villkoren för sådant inträde samt, om förhandlingarna leder till positivt resultat, äga rätt att med för parterna bindande verkan träffa avtal härom med finska regeringen eller vederbörande finska statliga

myndighet. Norska regeringen äger deltaga i dessa förhandlingar. Om avtalet skulle innebära eller kunna medföra ökning av Norges finansiella förpliktelser vid Tele-X-projektets genomförande eller minskning av Norges industriella andel i projektet eller av Norges inflytande över ledningen av konsortiet och dess organ får det dock inte träffas utan godkännande av den norska regeringen.

2. I den mån sådant avtal som avses under punkt 1 ovan medför ändring av dessa stadgar och/eller övriga mellan Sverige och Norge gällande överenskommelser och avtal för genomförande av Tele-X-projektet eller samarbetet i övrigt skall dessa stadgar och sistnämnda överenskommelser och avtal därefter gälla i de lydelse de fått genom ändringarna.

Utfärdat i Stockholm april 1983

För Sveriges regering

För Norges regering

PROJEKTAVTAL Tele-X

Sveriges regering och Norges regering har denna dag undertecknat en överenskommelse om samarbete på telesatellitområdet (nedan kallad Överenskommelsen). Samarbetet skall bedrivas inom ramen för ett konsortium benämnt Nordiska telesatellitkonsortiet. Samarbetet inom konsortiet regleras närmare i de till Överenskommelsen fogade stadgarna för konsortiets verksamhet. Parterna har, som ett första projekt, ingått följande avtal om genomförande av Tele-X-projektet:

Paragraf 1, Projektets syften

Samarbetet syftar till

- att ge båda ländernas industriföretag möjlighet att utveckla och leverera utrustning för projektet, med målsättningen att industriföretagen skall bli konkurrenskraftiga vid leverans av utrustning till framtida operationella telesatellitssystem,
- att ge de deltagande ländernas teleförvaltningar möjlighet till att inhämta praktiska erfarenheter av nya satellittjänster, även som erfarenhet av bruk av nya frekvensband,
- att ge länderna erfarenhet av radio- och TV-utsändning via satellit samt att ge erfarenheter av nya digitala kommunikationstjänster via satellit, t. ex. datatjänster för företag.

Paragraf 2, Projektets innehåll

1. Projektet omfattar utveckling och tillverkning av en Tele-X satellit, uppsändning av satelliten och placering av satelliten i geostationär bana, utveckling och tillverkning av jordstationer för kommunikation via satelliten, styrning och övervakning av satelliten i bana samt projektledning. Projektets närmare tekniska innehåll fastläggs i bifogade "Tele-X Teknisk beskrivning" (*Bilaga 1:1*). Ansvaret för genomförande härav åvilar enligt paragraf 6 i konsortiets stadgar ett av parterna gemensamt ägt aktiebolag benämnt Inköpsbolaget.

2. För Tele-X-projektets experimentfas gäller att det i paragraf 7 av konsortiets stadgar angivna Driftbolaget skall svara för utformningen och genomförandet av de teletekniska experimenten, under iakttagande av projektets syften, såsom de kommer till uttryck i paragraf 1, så att största möjliga utbyte erhålls av projektet inom fastställda ekonomiska ramar.

Paragraf 3, Riktlinjer för industriell medverkan

Riktlinjer för fördelningen av arbete mellan de båda ländernas industriföretag fastläggs i *Bilaga 1:2*, rubricerad "Industripolitiska förutsättningar för Tele-X-projektet".

Paragraf 4, Finansiering och försäkring

Parterna åtager sig att betala efter den 1 juli 1982 uppkomna kostnader för genomförandet av Tele-X-projektet i enlighet med bilagda "Tele-X Finansierings- och betalningsplan" (*Bilaga 1:3*).

Parterna är eniga om att uppskjutningen av satelliten skall försäkras.

Paragraf 5, Placering och användning

1. Tele-X skall primärt kunna användas för experiment med jordstationer placerade i de båda länderna. Placeringen av dessa skall fastställas med en rimlig fördelning mellan de båda länderna.

2. Under experimentfasen erfordras konsortiestyrelsens och Driftbolagets godkännande för utnyttjande av jordstationer vilka ej omnämns i bilaga 1:2.

3. Utnyttjande av Tele-X-satelliten skall fastställas med en rimlig fördelning mellan de båda länderna. Disponering av TV-kanalkapacitet skall ske med beaktande av Nordiska Ministerrådets rekommendationer.

4. Kontrollstationen för Tele-X-satelliten (TT&C) skall placeras på Esrange i Kiruna.

Paragraf 6, Ändringar

Konsortiestyrelsen äger, utan att öka parternas finansiella åtaganden, med för parterna bindande verkan fatta beslut om ändringar i detta avtal och härtill hörande bilagor.

Paragraf 7, Slitande av tvister

Därest tvist uppstår mellan parterna rörande tolkningen eller tillämpningen av detta avtal skall denna lösas i den ordning som anges i Artikel IV av Överenskommelsen.

Paragraf 8, Ikraftträdande och upphörande

För detta avtals ikraftträdande gäller bestämmelserna i Artikel V av Överenskommelsen. Detta avtal skall upphöra att gälla då Driftbolaget övertar Tele-X-satelliten och Driftbolaget eller berörda teleförvaltningar övertagit till satelliten hörande jordsegment eller, i avsaknad av sådan överlåtelse, vid den tidpunkt då parterna enas om att Tele-X-projektet såvitt ankommer på parterna måste anses vara slutfört.

Utfärdat i Stockholm april 1983

För Sveriges regering

För Norges regering

Bilaga 4 till propositionen

Sverige och Norge (Staterna) har denna dag undertecknat en överenskommelse om samarbete på telesatellitområdet (Överenskommelsen). Samarbetet skall bedrivas inom ramen för ett av Staterna bildat konsortium benämnt Nordiska telesatellitkonsortiet. Enligt konsortiets stadgar skall konsortiet bl. a. bilda ett svenskt aktieföretag; nedan kallat "Inköpsbolaget", vilket skall ägas av Staterna gemensamt. Till infriande av Inköpsbolagets åtaganden skall Inköpsbolaget träffa avtal med Svenska rymdaktieföretaget (Rymdbolaget) i lydelse som framgår av bilaga 2: 2 till konsortiets stadgar (Avtalet). Som garanti för Inköpsbolagets rätta fullgörande av sina förpliktelser mot Rymdbolaget enligt Avtalet har Staterna ingått följande

GARANTIAVTAL

Artikel 1

Detta Garantiavtal omfattar ett för Staterna oåterkalleligt borgensåtagande för rätta fullgörandet av Inköpsbolagets förpliktelser gentemot Rymdbolaget enligt Avtalet.

Artikel 2

Staterna svarar enligt detta Garantiavtal som för egen skuld till dess full betalning sker för rätta fullgörandet av Inköpsbolagets förpliktelser gentemot Rymdbolaget enligt Avtalet, dock skall vardera Statens borgensåtagande vara begränsat till följande belopp i svenska kronor (SEK):

Sverige	1 062 500 000
Norge	187 500 000

Artikel 3

För Stat som helt eller delvis infriat ovan i Artikel 2 intagna åtagande gentemot Rymdbolaget skall borgensåtagandet nedskrivas med motsvarande belopp.

Artikel 4

Krav på infriande av borgensåtagande enligt detta Garantiavtal skall skriftligen tillställas den Stat mot vilken kravet riktas med kopia till den andra Staten. Stat mot vilken kravet riktas skall infria sålunda erhållet krav inom två (2) månader från dagen för dess framställande.

Artikel 5

Därest Stat till följd av sitt borgensåtagande enligt detta Garantiavtal nödgats utge belopp vilket överstiger Statens åtagande enligt det denna dag ingångna projektavtalet för Tele-X skall Staten ifråga äga återkräva överskjutande belopp från den andra Staten intill dennes åtagande enligt projektavtalet.

Artikel 6

Det förutsättes att Rymdbolaget före överlåtelse eller pantsättning av till följd av Avtalet uppkommen fordran mot Inköpsbolaget inhämtar Stater-
nas skriftliga godkännande.

Artikel 7

Staterna förplikter sig till att därest tvist skulle uppstå mellan Stat och Rymdbolaget i anledning av detta Garantiavtal medverka till att tvisten slutligt avgöres genom skiljedom enligt reglerna för Stockholms Handelskammarens Skiljedomsinstitut varvid svensk lag skall tillämpas.

Twister som enbart avser rättsförhållandet mellan Staterna på grund av detta Garantiavtal skall hänskjutas till avgörande i enlighet med Artikel IV i Överenskommelsen.

Artikel 8

För garantiförpliktelsens ikraftträdande gäller bestämmelsen i Artikel V, punkt 1 av Överenskommelsen.

Utfärdat i Stockholm april 1983

För Sveriges regering

För Norges regering